

Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 02.06.2026 nr 8-1/4288-1,
JDM/26-0655/-1K/
Meie 22.06.2026 nr 1.2-3/1425-3

**Karistusseadustiku, loomakaitseaduse ja
väärteomenetluse seadustiku muutmise
seaduse (KarS omnibus 2026) kooskõlastamine**

Lugupeetud minister

Olete meile edastanud kooskõlastamiseks karistusseadustiku, loomakaitseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse (KarS *omnibus* 2026) eelnõu. Täname kaasamise eest. Kooskõlastame esitatud eelnõu järgnevate märkustega.

1. Eelnõu § 1 p 2 (KarS § 49 muutmise): toetame KarS § 49 täiendamist võimalusega kohaldada lapse kaitseks tegutsemis- või töötamiskeeldu. **Palume seletuskirjas täpsustada** kavandatava regulatsiooni suhet lastekaitseaduse (LasteKS) §-s 20 sätestatud lastega töötamise piirangutega. Selguse huvides oleks vajalik avada, kuidas erinevad piirangud omavahel suhestuvad ning milline on nende kohaldamine olukordades, kus sama isiku suhtes võivad olla asjakohased nii KarS § 49 alusel kohaldatav tegutsemiskeeld kui ka LasteKS § 20 alusel lastega töötamise piirangud. Seletuskirjas toodud selgitused aitavad viidatud regulatsioonide rakendajatel kujundada ühetaolise praktika.

2. Eelnõu § 1 p 5 (KarS § 58 täiendamine perevägivalda kui raskendava asjaolu osas): eelnõuga lisatakse KarS § 58 punkti 4 „elukaaslane“ eesmärgiga hõlmata Istanbuli konventsiooni ning naistevastase vägivalda ja perevägivalda tõkestamise direktiivi perevägivalda mõistesse haaratud inimesi. Istanbuli konventsiooni järgi tuleb perevägivaldانا käsitada ka vägivalda endise või praeguse partneri, samuti eksabikaasa poolt. Nii Istanbuli konventsioon kui naistevastase vägivalda ja perevägivalda tõkestamise direktiiv rõhutavad, et perevägivalda puhul ei ole oluline, kas endised või praegused parterid või pereliikmed elavad koos, on elanud koos või pole seda teinud – oluline on inimestevaheline suhe, mis mõjutab inimesi veel pikalt ka peale suhte lõppu, eriti juhul, kui inimestel on ühised lapsed.

Leiame, et mõiste „elukaaslane“ valik ei ole parim lahendus, kuna see ei anna edasi eespoolkirjeldatud mõtet, vaid viitab siiski liialt kooselamise asjaolule. Sellest tulenevalt leiame, et KarS § 58 punkti 4 **tuleks täiendada mõiste „elukaaslane“ asemel mõistega „partner“ või „paarisuhtepartner“**. „Paarisuhtepartner“ on ka väljend, mida olete kasutanud oma kuritegevuse statistika väljaannetes. See on ka väljend, mida kasutatakse mainitud direktiivi ja konventsiooni originaalkeeles („*partner*“).

3. Eelnõu § 1 p-d 8–11 (KarS § 121 muutmine): Toetame paragrahvi pealkirja muutmist. On äärmiselt vajalik kaitsta kannatanute vaimset tervist ja mitte ainult koos füüsilise tervise kahjustamise ärahoidmisega, vaid tuues vaimse tervise kui õigushüve rohkem nähtavale. Samuti on oluline tagada kooskõla rahvusvaheliste konventsioonidega, millega Eesti on ühinenud ja mille nõudeid me ei täida, kuna pole siiani vaimse tervise kahjustamist ja vaimset vägivalda karistatavaks teinud. Kehtiva seaduse tõlgendamise puhul esitatavad väited sellele, et vaimne vägivald juba on karistatav, ei ole mõjusad ega usutavad. Ühiskonna turvatunde parandamiseks ja vaimse tervise füüsilisega võrdväärselt oluliseks pidamise tõestamiseks on kõnealune muudatus väga vajalik.

Samuti toetame § 121 karistuse ülemmäära tõstmist. Nõustume, et kvalifitseeritav tegu võib olla sedavõrd julm ja intensiivne, et väärib karmimat karistust ja laiemat sanktsiooniraami, isegi kui ohvri vigastused paranevad kiiremini kui neli nädalat. Toetame ka muutust, mis puudutab perevägivalda defineerimist. Oleme olnud väga murelikud kohtupraktikas kujunenud kitsa ja päriselu reaalsust, aga ka Istanbuli konventsiooni ning naistevastase vägivalda ja perevägivalda tõkestamise direktiivi eirava lähisuhte kitsa tõlgenduse pärast, mille kohaselt peetakse nõutavaks tegelikku ühiselulist, sotsiaalset või emotsionaalset sidet. Muudatusega asendatakse senine sõnastus „lähi- või sõltuvussuhtes“ sõnastusega: „perekonnas või kooselus, praeguste või endiste abikaasade, elukaaslaste või teiste perekonnaliikmete vahel“. On kohatu eeldada, et lähisuhte või emotsionaalne seotus katkeb abielulahutuse jõustumise või lahku kolimisega. Lahkuminekuperiood on sageli kõige ohtlikum aeg ohvri jaoks. Kontroll ja ähvardused ning manipulatsioon jätkuvad, eriti kui paaril on ühised lapsed. See on tavapärane situatsioon nii maailmas tehtud uuringute kui Eesti enda kuritegevuse statistika järgi. Ahistava jälitamise toimepanijad on 2/3 juhtudest just endine elukaaslane. Femitsiidid leiavad aset, kuna mehed ei suuda leppida lahkuminekuga ning osutavad oma eksnaistele jätkuvat survet.¹ Lahutusejärgne tagakiusamine ja vaimne vägivald on väga levinud, oht ohvrile säilib sageli ka peale lahkuminekut.² Eesti praktika kinnitab, et lahkuminekut tuleb eriti hoolikalt jälgida ja sel perioodil ohvrit toetada, vältimaks surmaga lõppevaid intsidente. Seega KarS §-i 121 täiendamine, nagu ka KarS § 58 täiendamine perevägivalda kui raskendava asjaolu täpsustamiseks, on väga olulised perevägivalda mõjusaks tõkestamiseks, probleemile selge reageerimise sõnastamiseks ja lisaks ka preventiivseks meetmeks.

Sarnaselt KarS § 58 kommentaarile näeme ka siin vajadust väljendi „elukaaslane“ asemel **kasutada väljendit „partner“ või „paarisuhtepartner“**, mis vastab paremini nii Istanbuli konventsiooni kui naistevastase vägivalda ja perevägivalda tõkestamise direktiivi mõttele ja sõnastusele.

Meie suurim mure on seotud asjaoluga, et eelnõu ei defineeri selgesõnaliselt perevägivalda. Tegime eelnõu väljatöötamiskavatsusele tagasisidet andes ettepaneku võtta ka Eesti karistusõiguses kasutusele termin „perevägivald“ – rahvusvahelistes instrumentides kasutusel oleva „*domestic violence*“ eestikeelne vaste. Kehtivas ohvriabi seaduses on seda juba tehtud. Ühes käesoleva eelnõu tööversioonis oli vastav kuriteokoosseis olemas ning lootsime seda ka kooskõlastusele saadetud eelnõu versioonis näha.

Lähisuhtevägivalda ekspertrühmas, aga ka juhtrühmas, st SOM, SiM, HTM, PPA, SKA, prokuratuuri, Perearstide seltsi ja kohtu esindaja juuresolekul, olete korduvalt kinnitanud plaani perevägivalda mõiste KarS-s kasutusele võtta, kuid kooskõlastamisele saadetud eelnõus see puudub. Oleme mures, et jätkuvalt jääb perevägivald karistusõiguses vajaliku tähelepanu ja

¹ Altinova, A.; Kesen, N.F., Dasbas, S. (2023). An Examination of Femicides Committed during the Divorce Process. *The Eurasia Proceedings of Educational & Social Sciences (EPESS)*, Vol 31, 26-37.

² Fontes, L.A. (2022). It's Post-Separation Legal Abuse, Not High-Conflict Divorce. *Psychology Today*, <https://www.psychologytoday.com/us/blog/invisible-chains/202201/its-post-separation-legal-abuse-not-high-conflict-divorce>

definitsioonita, millest tulenevalt jätkuvad ka menetluslikud ja kohtuotsustega seotud probleemid, sest puudub ühine arusaam, mida perevägivald tähendab.

Probleem on ka statistika kogumisega – siiani korjavad JDM analüütikud vastavat infot nõ käsitsi erinevate kuritegude menetluskirjelduste analüüsides. Naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamise direktiiv eeldab, et esitame regulaarselt andmeid perevägivalla kuritegude kohta.

Naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamise direktiiv defineerib perevägivalla järgmiselt: selleks on kõik füüsilist, seksuaalset, psühholoogilist või majanduslikku laadi vägivallateod, mis pannakse toime perekonnas või leibkonnas, olenemata bioloogilistest või juriidilistest peresidemetest, või endiste või praeguste abikaasade või partnerite vahel olenemata sellest, kas süüteo toimepanija elab või on elanud ohvriga samas elukohas.

Palume sõnastada perevägivalla kuriteokoosseis KarS-s. Sellega tuleks riik osaliselt vastu ka mitmete kodanikuühenduste soovile luua eraldi perevägivalla seadus, nagu on mitmetes teistes riikides.

4. Eelnõu kohta koostatud väljatöötamiskavatsusele tagasisidet andes tegime ettepaneku kaaluda kontrolliva käitumise/sundiva kontrolli kriminaliseerimist. Sundiva kontrolli kasutamine kellegi hirmutamiseks, ähvardamiseks või isoleerimiseks võib tõsiselt mõjutada ohvri vaimset ja füüsilist tervist, suhteid, suutlikkust osaleda tööelus jm. See tekitab inimeses lõksus oleku, jõuetuse ja üksinduse tunnet. Mitmed riigid on sundiva kontrolli juba karistatavaks teinud, kuna on leitud, et see on üks perevägivalla puhul rakendatavaid ohvri kontrollimise vahendeid.³ **Palume kaaluda, kas oleks mõistlik luua selline kuriteokoosseis selle nii ränga mõjuga mõjutusvahendi karistatavaks tegemiseks.**

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Karmen Joller
sotsiaalminister

Kristiina Luht
Kristiina.Luht@sm.ee

Liisa Otsak
Liisa.Otsak@sm.ee

Reet Kodu
Reet.Kodu@sm.ee

³ Vt nt HA, L. (2023). Brief overview of coercive control and the criminal law, <https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/cj-jp/victim/rd17-rr17/p4.html>